

ΠΡΟ

ΤΕΥΧΟΣ
57
ΣΑΒΒΑΤΟ
12 ΜΑΪΟΥ
2001

ΛΑΡΙΣΑ

Ο κάμπος
έχει βουνό
και θάλασσα

ΕΛΕΥ

Χάι Τζαμάικα

Το όνειρο της Καραϊβικής

Τρομπριάνι

Το αρχιπέλαγος
του ελεύθερου
έρωτα

ΑΡΧΑΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗ
Μαρμαρωμένος θησαυρός

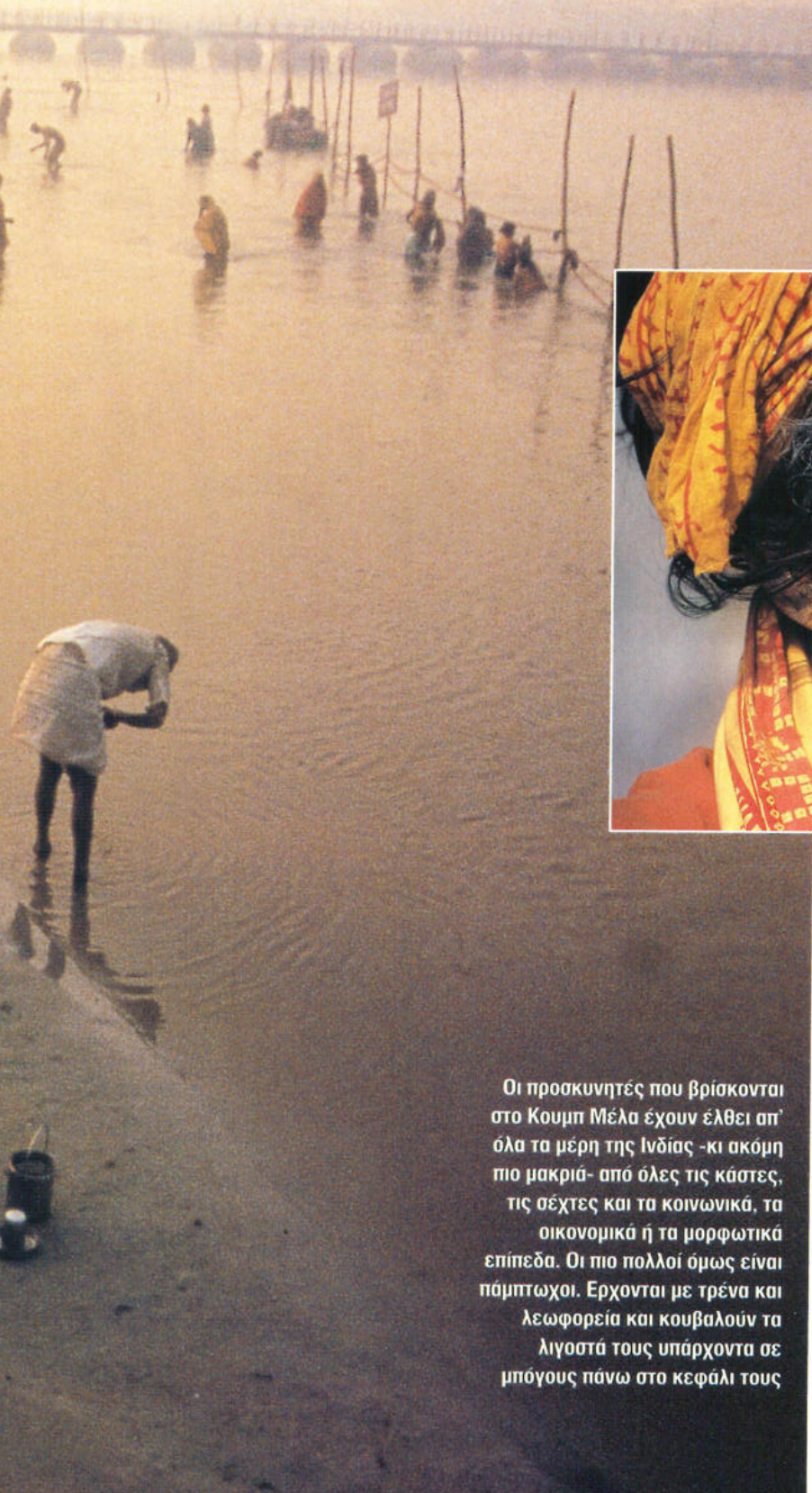
Αναζητώντας Πύτρωση

Κουμπ Μέλα Μυριάδες προσκυνητές έχουν κατακλύσει τις όχθες των ποταμών. Έχουν έρθει εδώ στο Αλαχαμπάνι, σε μία από τις ιερότερες πόλεις της βόρειας Ινδίας, στο κρατίδιο του Ουτάρ Πραντές, χτισμένη πάνω στο Σανγκάμ, εκεί που τα νερά του Γάγγη συμβάλλουν μ' αυτά του αδελφού του Ιαμούνα, για να γιορτιάσουν το Μάχα Κουμπ Μέλα, τη «μεγάλη γιορτή της σιάμνας». Έχουν έρθει για να εκμειαλλεντιούν μια ευκαιρία που παρουσιάζεται κάθε δώδεκα χρόνια...

Κείμενο: Αντώνης Γεωργακόπουλος - Φωτ: Γιάννης Ψιλάκης

στο Γάγγη

Το πλήθος μοιάζει υπνωτισμένο. Μπροστά πηγαίνει ένας γενειοφόρος άνδρας, γυμνός και αποστεωμένος, πασαλειμμένος ολόκληρος με στάχτη. Ακολουθούν κι άλλοι σαν κι αυτόν με τρίαινες στα χέρια, σύμβολα του θεού Σίβα που λατρεύουν.

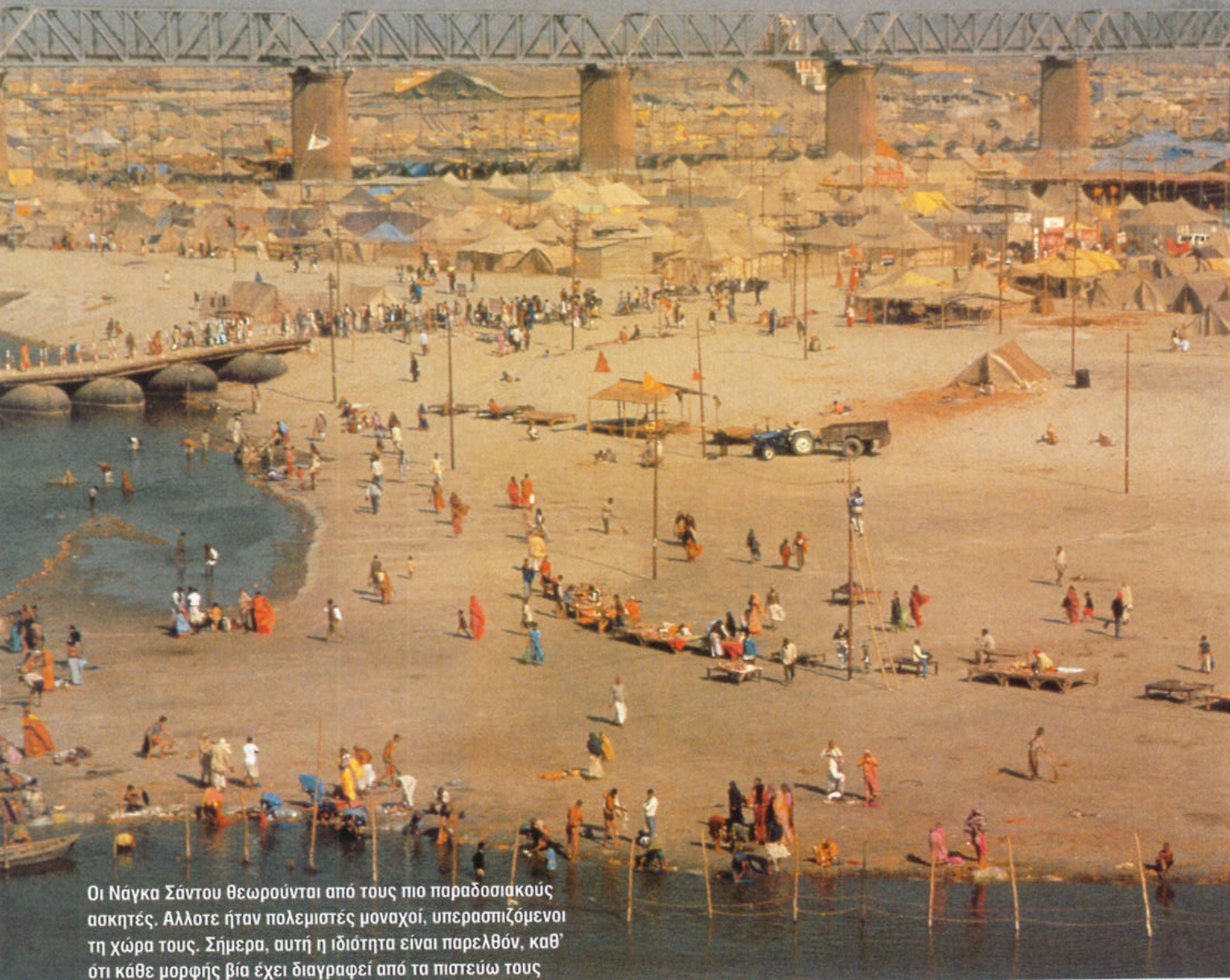
Είναι οι Σάντου, οι γυμνοί ασκητές, προστάτες της πίστης του ινδουισμού. Πιο πίσω ακολουθούν ελέφαντες, άλογα, καμήλες και πάνω σε «άρματα», που σέρνουν τρακτέρ, κάθονται σε θρόνους περίτεχνα διακοσμημένους οι Μαχάντι, οι μεγάλοι γκουρού, ηγέτες των δεκατριών σημαντικότερων Ακχαρά, των θρησκευτικών σχολών και μοναστικών «ταγμάτων» του ινδουισμού. Δίπλα τους στέκουν οι εκλεκτοί μαθητές τους κρατώντας ομπρέλες πάνω από τα κεφάλια των δασκάλων τους. Τέλος, ακολουθούν οι απλοί προσκυνητές. Η πομπή πορεύεται αργά προς το νερό. Εκεί στη συμβολή

Κυριότερο χαρακτηριστικό των Σάντου είναι το τιλάκα, η ιερή βαφή στο μέτωπο με διάφορα σχέδια. Το καθένα συμβολίζει τη θεότητα που ακολουθεί και θέλει να τιμήσει ο ασκητής

Οι προσκυνητές που βρίσκονται στο Κουμπ Μέλα έχουν έλθει απ' όλα τα μέρη της Ινδίας -κι ακόμη πιο μακριά- από όλες τις κάστες, τις σχέτες και τα κοινωνικά, τα οικονομικά ή τα μορφωτικά επίπεδα. Οι πιο πολλοί όμως είναι πόμπιπωχοι. Ερχονται με τρένα και λεωφορεία και κουβαλούν τα λιγοστά τους υπάρχοντα σε μπόγους πάνω στο κεφάλι τους

τριών ποταμών, δύο υπαρκτών, του Γάγγη και του Ιαμούνα, και ενός μυθικού, του Σαρασουάτι. Εκεί σε λίγο θα σημάνει η ώρα μουχούρτι, της στιγμής που θα δοθεί το σύνθημα για να αρχίσουν να βουτάνε στα παγωμένα ποτάμια. Είναι η ημέρα του Μακάρ Σακράντι, μία από τις τρεις πιο ευοίωνες του Μάχα Κουμπ Μέλα. Όταν η πομπή του Σάχη Σναν, η βασιλική αυτή παρέλαση, φτάσει στις όχθες του ιερού Γάγγη, θα τηρθεί η αρχαία ιεραρχία που ορίζει η παράδοση. Πρώτοι θα είναι οι Νάγκα Σάντου που θα κατεβούν στο ποτάμι, ακολουθώντας έναν ειδικά διαμορφωμένο δρόμο, διαχωρισμένοι από το πλήθος των προσκυνητών, τρέχοντας κατά μήκος της περιφράξης. Αν

Οι Νάγκα Σάντου θεωρούνται από τους πιο παραδοσιακούς ασκητές. Άλλοτε ήταν πολεμιστές μοναχοί, υπερασπιζόμενοι τη χώρα τους. Σήμερα, αυτή η ιδιότητα είναι παρελθόν, καθ' ότι κάθε μορφής βία έχει διαγραφεί από τα πιστεύω τους

► δεν τηρηθεί η ιεραρχία που τους θέλει εδώ και χιλιάδες χρόνια πρώτους απ' όλους στο βάπτισμα αυτό, οι Νάγκα δεν θα διστάσουν να συμπλακούν με τους ανίερους παραβάτες. Καθώς φωνάζουν τα συνθήματά τους, οι πιστοί –που τους αντιμετωπίζουν με δέος– τους επευφημούν συνεχώς και οι φωνές τους μπλέκονται, δημιουργώντας μια υπέροχη, μεθυστική οχλαγωγία.

Μυριάδες προσκυνητές έχουν κατακλύσει τις όχθες των ποταμών. Έχουν έρθει εδώ στο Αλαχαμπάντ, σε μία από τις ιερότερες πόλεις της βόρειας Ινδίας, στο κρατίδιο του Ουτάρ Πραντές, χτισμένη πάνω στο Σανγκάμ, εκεί που τα νερά του Γάγγη συμβάλλουν μ' αυτά του αδελφού του Ιαμούνα για να γιορτάσουν το Μάχα Κουμπ Μέλα, τη «μεγάλη γιορτή της σάιμνας». Έχουν έρθει για να εκμεταλλευτούν μια ευκαιρία που παρουσιάζεται κάθε δώδεκα χρόνια, μα που φέτος συμβαίνει να είναι ακόμη πιο ξεχωριστή, αφού οι αστρολόγοι έχουν προβλέψει

πως οι θέσεις του Ηλίου, της Σελήνης και του Δία κάνουν αυτό το Μέλα το πιο ευοίωνο για τα επόμενα 144 χρόνια. Εδώ όλοι βρίσκονται σε μια προσωπική αναζήτηση για το θείο. Ο ινδουισμός δεν απαιτεί πίστη σ' ένα συγκεκριμένο δόγμα ούτε ορίζει τον τρόπο λατρείας των αμέτρητων θεών του. Κοινός τόπος είναι για όλους ο βαθύς σεβασμός και η ευλάβεια που τρέφουν για το Γάγγη. Βουτώντας μέσα στον ποταμό και όσο πιο κοντά στο ιερό Σανγκάμ, πιστεύουν πως θα εμπεύσουν και θα εξασφαλίσουν τη λύτρωσή τους από τον αιώνιο, το φαύλο κύκλο της γέννησης, του θανάτου και της μετεμψύχωσης. Ειδικά αν επιλέξουν να το πράξουν τις πιο ευοίωνες ημέρες και ώρες που ορίζουν οι ινδουιστές αστρολόγοι, οι πιθανότητες επιτυχίας τους αυξάνονται. Πιστεύουν επίσης πως στα νερά των ποταμών αφήνουν τις αμαρτίες τους και αναδύονται εξαγνισμένοι, ενώ πολλά ζευγάρια έρχονται εδώ για να αυξήσουν τη γονιμότητά

τους. Οικογένειες και φίλοι πιασμένοι σφιχτά χέρι χέρι, για να μη χαθούν μέσα στο πλήθος, κινούνται σημειωτόν, παρουσιάζοντας μια εντυπωσιακή πειθαρχία και αυτοσυγκράτηση σαν ν' ακολουθούν μια θεία εντολή. Από τα μεγάφωνα που βρίσκονται διάσπαρτα στο χώρο ακούγεται η παραινεση των διοργανωτών: «Όλα τα σημεία των ποταμών είναι εξ ίσου ευοιώνα» κι όταν η φωνή της ανακοίνωσης σωπαίνει, η θρησκευτική παραδοσιακή μουσική συνεχίζεται. Έχουν έρθει απ' όλα τα μέρη της Ινδίας κι ακόμη πιο μακριά. Πολλοί μαζεύουν τις οικονομίες τους μήνες πριν, προκειμένου να ταξιδέψουν για λίγες μέρες σε αυτόν τον τόπο. Απ' όλες τις κάστες, όλες τις σχέτες και τα κοινωνικά, τα οικονομικά ή τα μορφωτικά επίπεδα. Οι πιο πολλοί απ' αυτούς είναι όμως πάμπτωχοι. Κανένας όμως δεν ρωτά. Έρχονται με τρένα και λεωφορεία και κουβαλούν τα λιγοστά τους υπάρχοντα σε μπόγους πάνω στο κεφάλι τους.

Για τους Σάντου, το να είσαι γυμνός σημαίνει ελευθερία και αγνότητα. Ετσι εκφράζεται η απεξάρτησή τους από τη φιληδονία και η ταύτισή τους με την αθωότητα ενός μικρού παιδιού

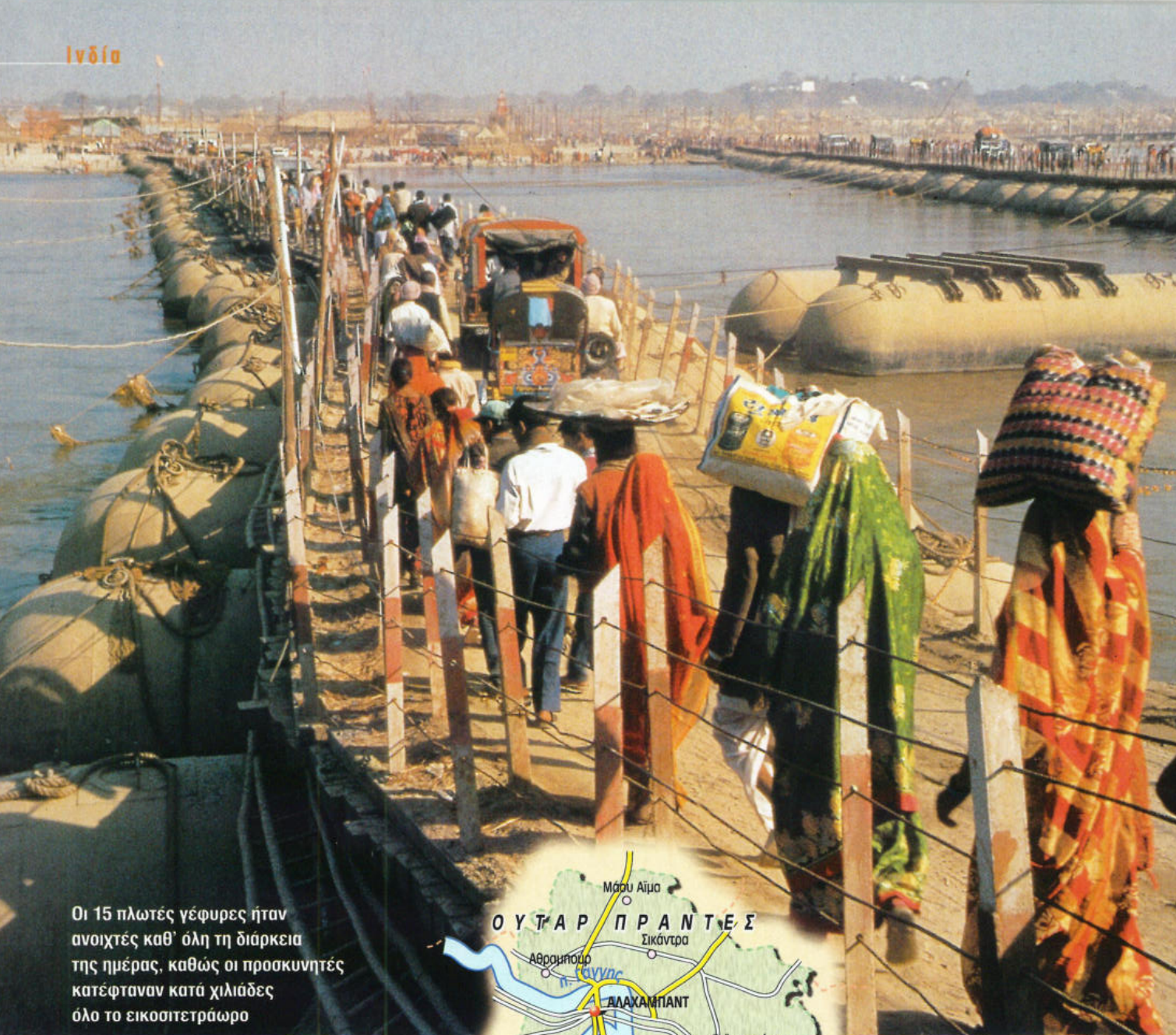
Μια κουβέρτα, κάποια μαγειρικά σκεύη και την τροφή που θα χρειαστούν για τη διαμονή τους. Το θέαμα της πολύχρωμης αυτής ανθρωποθάλασσας είναι σίγουρα μοναδικό στον κόσμο. Η μεγαλύτερη «επίδειξη» ινδουισμού στην πιο αγνή του μορφή. Η μεγαλύτερη περιοδική συνάθροιση της ανθρωπότητας. Ένα θέαμα για τα μάτια των θεών!

Η ιστορία του Κουμπι Μέλα ξεκινά με τον Αντι Σανκάρα, το φιλόσοφο του 8ου αιώνα που προσηλύτισε την τότε βουδιστική Ινδία στον ινδουισμό. Ο Σανκάρα όρισε πως κάθε δώδεκα χρόνια θα πρέπει να συναθροίζονται όλες οι σχέτες, όλα τα μοναστικά «τάγματα» και οι θρησκευτικές σχολές του ινδουισμού. Ο μύθος όμως μιλά για τους θεούς και τους δαίμονες που ανατάραζαν τα νερά του ωκεανού για να ανακαλύψουν τους θησαυρούς που κρύβονταν μέσα του. Κάποια στιγμή κι ενώ οι θεοί είχαν μαζέψει τους περισσότερους, βγήκε στην επιφάνεια

μια σιάμνα (Κουμπι) που περιείχε το νέκταρ της αθανασίας (Αμριτ). Μια μεγάλη μάχη ξέσπασε ανάμεσα στους θεούς και τους δαίμονες για να αποκτήσουν τη σιάμνα αυτή και το πολύτιμο περιεχόμενό της. Ο Τζεάντρα, γιος του Ιντρα, βασιλιά των θεών, κατάφερε να την αρπάξει και να φύγει τρέχοντας κυνηγημένος από τους δαίμονες. Στο δρόμο σταμάτησε σε τέσσερα σημεία και εναποθέτοντας τη σιάμνα στο έδαφος κάποιες σταγόνες από το νέκταρ χύθηκαν. Τα τέσσερα αυτά σημεία είναι οι πόλεις του Αλαχαμπάντ και του Χάριντουαρ πάνω στο Γάγγη, η πόλη Ναοίκ στον Γκονταβάρι και η Ουτζέν στον ποταμό Σίπρα.

Το ταξίδι του Τζεάντρα διήρκεσε δώδεκα χρόνια κι έτσι κάθε δώδεκα χρόνια σε κάθε μία απ' αυτές τις πόλεις γιορτάζεται η γιορτή της σιάμνας, το Κουμπι Μέλα. Κι όταν είναι η σειρά του Αλαχαμπάντ, τότε αυτή παίρνει τον τίτλο του Πούρνα (πλήρης) ή Μάχα (μεγάλη).

Κατά τη διάρκεια των πέντε εβδομάδων που διαρκεί το Κουμπι Μέλα, η πόλη του Αλαχαμπάντ γιγαντώνεται. Σε μια έκταση δεκατεσσάρων εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων, εκεί που ο ιερός Γάγγης αποκαλύπτει μέρος της κοίτης του όταν αποτραβιέται το χειμώνα, πάνω στο υγρό αυτό χώμα, στήνεται για τους πιστούς μια απέραντη σκηνούπολη. Εκεί έχουν εγκατασταθεί, αφού πάρουν άδεια από την κρατική διοίκηση του Κουμπι Μέλα, οι δεκατρείς μεγάλες Ακχαρά, πάνω στην άτυπη κεντρική οδό της εφήμερης αυτής πόλης. Μπροστά από μερικές από αυτές τις διαχωρισμένες κατασκηνώσεις ορθώνονται γιγάντιες προσόψεις, στολισμένες με φωτάκια που αναβοσβήνουν αδιάκοπα και πελώρια πορτρέτα ιεροπρεπών γκουρού. Μια πινακίδα αναρτημένη στην πρόσοψη μιας εξ αυτών δηλώνει με περίσσια σοβαρότητα: «Ο Μόνος Αληθινός Δάσκαλος στον Κόσμο». Στους χώρους αυτούς, που κατοικούν προ-

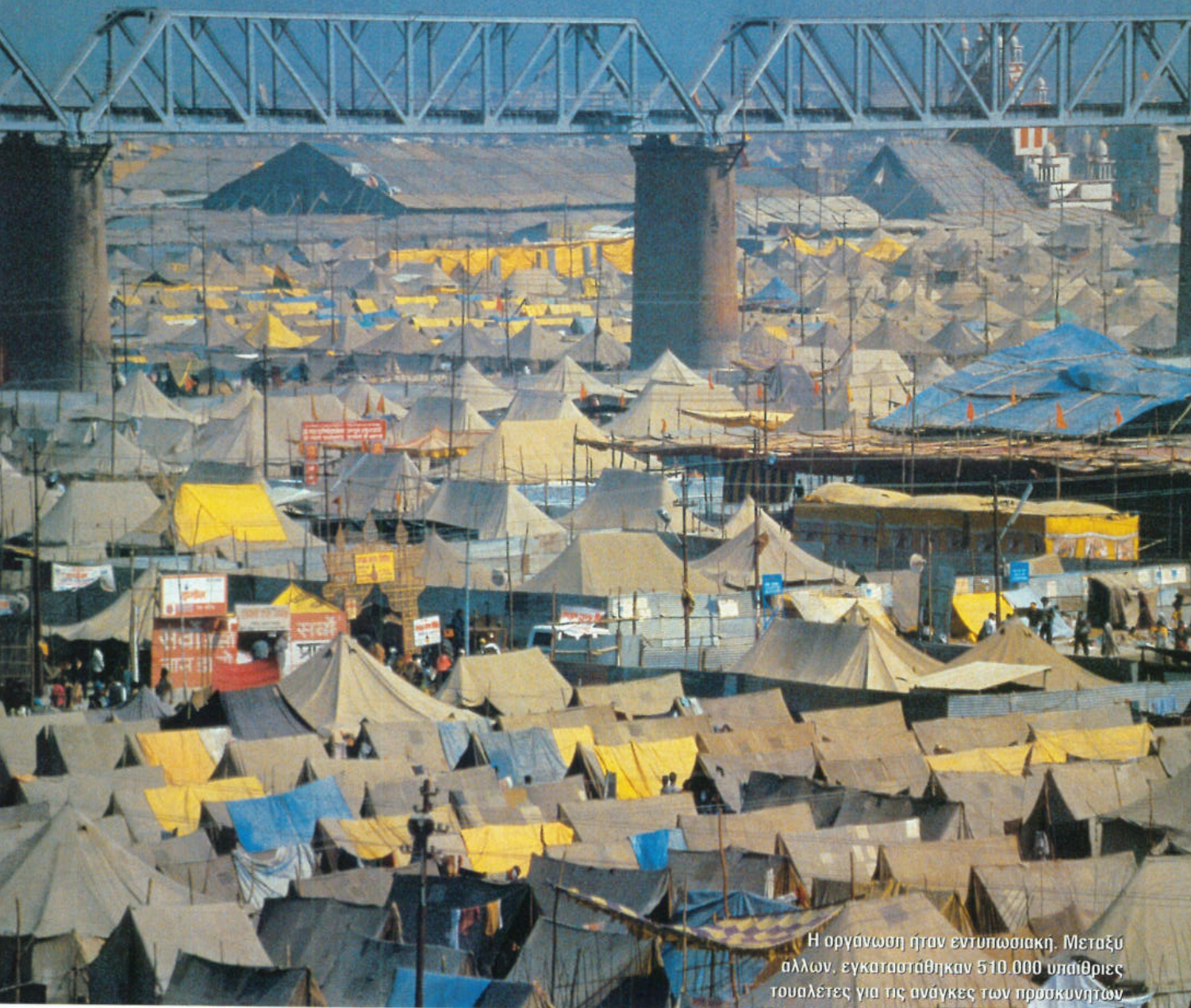
Οι 15 πλωτές γέφυρες ήταν ανοιχτές καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, καθώς οι προσκυνητές κατέφταναν κατά χιλιάδες όλο το εικοσιτετράωρο

► σωρινά οι ιεροί αυτοί άνθρωποι της Ινδίας, δέχονται τους πιστούς προσκυνητές, που όταν δεν βρέχονται στα ποτάμια, προσπαθούν να πετύχουν το δεύτερο βασικό στόχο του προσκυνηματός τους: να βρουν το δικό τους γκουρού, το δάσκαλο και καθοδηγητή τους. Περιπλανώνται λοιπόν στους δρόμους της σκηνούπολης παρατηρώντας τους ιερούς Σάντου και δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στους ασκητές Νάγκα, αλειμμένους πατόκορφα με στάχτη και μια πάστα από αρωματικό σανταλόξυλο. Αποζητούν την ευλογία τους και τη συμβουλή τους, συμμετέχοντας σ' ένα Νταρσάν, που σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει να κάθεται παρουσία κάποιου και να απορροφάς την πνευματική του αύρα. Εκεί, καθισμένοι γύρω από το μεγάλο δάσκαλο και τους αγαπημένους μαθητές του, οι προσκυνητές τούς ακούν να διαβάζουν τα ιερά κείμενα, να ψέλνουν και να τραγουδούν, να

παίζουν μουσική και να επαναλαμβάνουν τις μάντρες τους διαλογιζόμενοι. Κάνουν ερωτήσεις στους σοφούς, θέλοντας ν' αδράξουν την ευκαιρία της παρουσίας τους τόσο κοντά στην πηγή της γνώσης και να

μάθουν. Για το πλήθος των πιστών, που είναι πένητες και αναλφάβητοι, είναι μια ευκαιρία μοναδική. Οι Σάντου, οι ιεροί αυτοί άνθρωποι της Ινδίας, σαν τους δικούς μας μοναχούς, έχουν δώσει όρκους αγασίας και πενίας, ζουν ασκητικά περιπλανώμενοι και συντηρούνται από την ελεημοσύνη των πιστών. Είναι συνεχιστές μιας μακραίωνης ινδικής παράδοσης. Κοντά στην πύλη της Ακχαρά του Τζούνα κάθεται ο νάγκα Αμάρ Μπαρτί Μπάμπα, έχοντας το χέρι του σπκωμένο στον αέρα σαν μαθητής στην τάξη που είναι βέβαιος για την ορθότητα της απάντησής του. Το χέρι του όμως αυτό είναι ασθενικό. Ο Αμάρ Μπαρτί Μπάμπα δηλώνει πως είναι εξήντα ετών και πως για 27 ολόκληρα χρόνια δεν έχει κατεβάσει το χέρι του από 'κει ψηλά. Το έχει απαρνηθεί, ως πράξη αφοσίωσης στην πίστη του. Δεν είναι όμως όλοι οι Σάντου

Η οργάνωση ήταν εντυπωσιακή. Μεταξύ άλλων, εγκαταστάθηκαν 510.000 υπαίθριες τουαλέτες για τις ανάγκες των προσκυνητών

τόσο γραφικοί όπως ο Μπαρτί Μπάμπα. Κάποιοι άλλοι μάλιστα είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με τη νέα τεχνολογία που ξέφρενα καλπάζει τα τελευταία οκτώ χρόνια στην Ινδία. Κάποιοι χρησιμοποιούν κινητό, ενώ μερικοί έχουν και τη δική τους προσωπική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο.

Όταν έρθει η ώρα να φύγουν οι πιστοί από την παρέα των σοφών, μπορούν να συνεχίσουν την επιμόρφωσή τους και να πλουτίσουν την πνευματική τους καλλιέργεια κάρη στη μεγάλη ινδική προφορική παράδοση.

Έχουν λοιπόν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν, καθήμενοι κάτω από μεγάλες τέντες, θεατρικές παραστάσεις με θέματα από την ινδική μυθολογία στις οποίες πρωταγωνιστούν παιδιά, ενώ το βράδυ προβάλλονται σε αυτοσχέδιους υπαίθριους κινηματογράφους ταινίες με ήρωες και θεούς της Ινδίας, όλες παραγωγές της παγκοσμίου φήμης ινδικής κινηματογραφικής βιομηχα-

νίας του Μπόλιγουντ. Μια τόσο μεγάλη συγκέντρωση ανθρώπων είναι πάντοτε βέβαια μια καταπληκτική εμπορική ευκαιρία. Στο πελώριο αυτό παζάρι πλανόδιοι πωλητές και μικρομάγαζα προσφέρουν ό,τι χρειάζεται ένας προσκυνητής, από τσάι και φιστίκια, κουβέρτες, πλαστικές κανάτες, φλασκιά, κατσαρόλια και μαγειρικά σκεύη μέχρι πολύχρωμα βραχιόλια και ιατρικά ιδιοσκεύασμα. Πάνω από τα κεφάλια εμπορών και προσκυνητών ιπταται ένα πελώριο μπλε αερόστατο που προτείνει μαζί με την παρέα τριάντα εκατομμυρίων πιστών κι ένα ζεστό Νεσκαφέ.

Καμία πολυεθνική που σέβεται τον εαυτό της δεν φαίνεται να θέλει να χάσει την ευκαιρία να διαφημιστεί μπροστά ή πάνω από τόσα συγκεντρωμένα μάπα πιθανών μελλοντικών πελατών της, κι έτσι, όσοι υποστηρίζουν πως το επόμενο Μάχα Κουμπ Μέλα το 2013 θα είναι πολύ διαφορετικό, μάλλον έχουν δίκιο.

Το ΚΟΥΜΠ ΜΕΛΑ σε αριθμούς

- 90 χιλιόμετρα δρόμων
- 15 πλωτές γέφυρες
- 340 χιλιόμετρα υδραγωγών
- 1.090 πυροσβεστικοί κρουνοί
- 15.430 δημόσιες θρύσες
- 36 υποσταθμοί ηλεκτρικής ενέργειας
- 450 χιλιόμετρα ηλεκτρικά καλώδια
- 70.000 παροχές ρεύματος
- 17.000 λάμπες δημόσιου φωτισμού
- 210.000 τουαλέτες κλειστού τύπου
- 510.000 τουαλέτες ανοιχτού τύπου
- 2.000 ουρητήρια • 7.000 καθαριστές
- 225.000 άτομα δέχθηκαν ιατρική φροντίδα
- 1.741 άτομα είχαν νοσοκομειακή περίθαλψη
- 180.000 άτομα που χάθηκαν, ξαναβρέθηκαν με τους δικούς τους